

7.SINIF 3.ÜNİTE DERS NOTLARI

Nereye Yerleşelim

Kazanım Ders Notu - 10

» Yerleşmeyi Etkileyen Unsurlar

Geçmişten beri insanlar, yiyecek ve su ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, kendilerini güvende hissedebilecekleri yerlere yerleşmeyi tercih etmişlerdir.

İnsanların yerleşim yeri olarak tercih ettiği yerleri doğal ve beşeri faktörler belirlemektedir.

Doğal Faktör: Doğal olarak gerçekleşen, kendiliğinden oluşan faktörlerdir.

Beşeri Faktör: Doğal olmayan, insan eliyle gerçekleştirilen faktörlerdir.

Yerleşmeyi Etkileyen Doğal Faktörler

- İklim özellikleri
- Yer şekilleri
- Bitki örtüsü
- Yer altı kaynakları
- Su kaynakları

Yerleşmeyi Etkileyen Beşeri Faktörler

- Tarım
- Sanayi
- Ticaret
- Turizm
- Ulaşım
- Madencilik
- Hayvancılık
- Sosyal ve kültürel etkenler

» Türkiye'de Nüfusun Dağılışı Etkileyen Faktörler

- Ülkemiz, doğal ve beşerî koşullar yönünden farklı özelliklere sahiptir. Ülkemizde yerleşmeye çok elverişli alanlar bulunduğu gibi elverişli olmayan alanlar da bulunmaktadır. Bu nedenle nüfusun dağılışı ülkemizin her yerinde aynı değildir.

- **Yer şekilleri** ve iklim arasında bir ilişki vardır. Sıcaklığın düşük olduğu yüksek dağlar ve platolar ile yağışın az olduğu alanlar, yerleşmelerin az olduğu yerlerdir.

Örnek: Doğu Anadolu'da yükseltinin fazla oluşu, dağlık alanların geniş yer kaplaması ve karasallık yerleşmeyi olumsuz etkilemektedir.

- Yerleşmeyi etkileyen diğer bir unsur da **iklimdir**. İklimin ılıman olduğu yerlerde nüfus fazla iken, iklimin karasal ve sert olduğu yerlerde ise nüfus azdır. Nüfusumuzun büyük bir kısmı, **iklim** koşulları elverişli olan kıyı kesimlerinde toplanmıştır.

- **Su kaynaklarına** yakın yerler yerleşime uygun yerlerdir. Suyun az olduğu yerlerde yerleşim birimleri ve nüfus da azdır. **Örnek:** Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin geçtiği Çukurova'da nüfus yoğundur.

- Ülkemizin nüfus dağılımını etkileyen en önemli beşeri faktör **sanayileşmedir**. Nüfusumuzun önemli bir kısmı, sanayinin geliştiği yerlerde toplanmıştır. Önemli sanayi merkezleri olan İstanbul, Bursa, İzmit ve İzmir'in nüfus yoğunlukları fazladır.

- Ülkemizde **tarıma** elverişli verimli düzlüklerin bulunduğu yerler yerleşim alanı olarak daha fazla tercih edilmektedir.

- **Ulaşım** yollarına yakın yerlerde bulunan yerleşim birimleri daha fazla gelişmiştir.

- **Turizm**, ülkemizde yerleşmeyi etkileyen diğer bir beşeri faktördür. Ege ve Akdeniz kıyılarımızın deniz turizmine uygun olması, bu illerimizin nüfus yoğunluğunun özellikle yaz aylarında artmasına neden olmaktadır.

- **Maden çıkarılan ve işletilen yerler**, hızla büyüme ve gelişme potansiyeline sahiptir. Zonguldak ve Batman buna örnektir.

- Bazı illerimizin hızlı nüfus artışında birden fazla faktör etkili olmaktadır. Örneğin İstanbul'un gelişmesinde iklim ve yeryüzü şekilleri gibi doğal faktörlerin yanında sanayi, ticaret, turizm, ulaşım gibi beşeri faktörler de etkili olmuştur.

Tablo ve Grafiklerle Ülkemiz

Kazanım Ders Notu - 11

» Niçin Nüfus Sayımı Yapılır?

- Türk tarihinde ilk nüfus sayımı **1831 yılın-da Osmanlı padişahı II. Mahmut** tarafından yaptırılmıştır. **Cumhuriyet tarihinde ilk nüfus sayımı 1927 yılında** yapılmıştır.
- 2007 yılından itibaren ülkemizde ADNKS sayesinde nüfusumuzun özellikleri T.C. kimlik numarası ile elektronik ortamda öğrenilmektedir.
- Ülkemizde nüfus sayımlarını **Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)** yapmaktadır.

Nüfus Sayımının Amaçları

- Ülkede yaşayan nüfus miktarını
- Ülkenin nüfus artış hızını
- Ülke içindeki nüfus dağılışını
- Nüfus yoğunluğunu
- Nüfusun yaş, cinsiyet, eğitim, çalışma gibi özelliklerini
- Eğitim, sağlık, ulaşım vb. ihtiyaçlarını belirlemek ve buna göre yatırım yapmaktır.

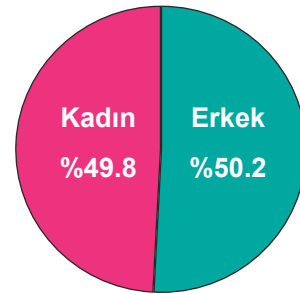
Nüfus Sayımlarıyla Tespit Edilen Bilgiler

- Nüfusun sayısı ve yoğunluğu
- Nüfusun artışı - azalışı
- Kır - kent nüfusu
- Nüfusun yaş ve cinsiyet durumu
- Nüfusun öğrenim durumu
- Nüfusun okuryazarlık oranı
- Nüfusun medeni durumu
- Doğum ve ölüm oranları
- Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı

» Grafiklerle Türkiye Nüfusunun Özellikleri (2018 TÜİK verileri baz alınmıştır)

- **31 Aralık 2018 tarih itibarıyla** ülkemizin nüfusu TÜİK verilerine göre **82 milyon 3 bin 882** kişiden oluşmaktadır.
- **Nüfus yoğunluğu** olarak ifade edilen "bir kilometrekareye düşen kişi sayısı" 2018 yılında **107 kişiye yükseldi**.
- Yıllık nüfus artış hızımız, 2017'de binde 12,4 iken **2018'de binde 14,7'ye çıktı**.

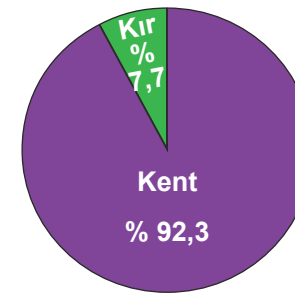
Nüfusun Cinsiyet Durumu - 2018

İlk 5 İlimiz

Nüfusu fazla	Yoğunluğu fazla
İstanbul	İstanbul
Ankara	Kocaeli
İzmir	İzmir
Bursa	Yalova
Antalya	Gaziantep

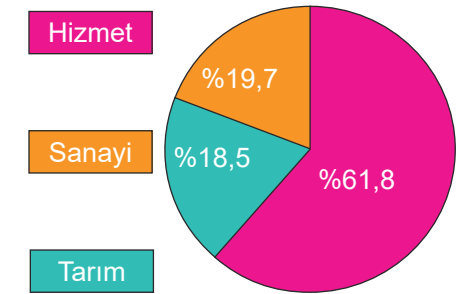
Kır - Kent Nüfus Oranı - 2018

İlk 5 İlimiz

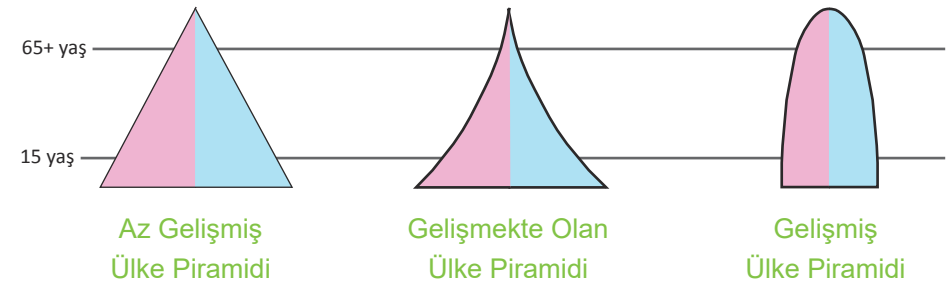
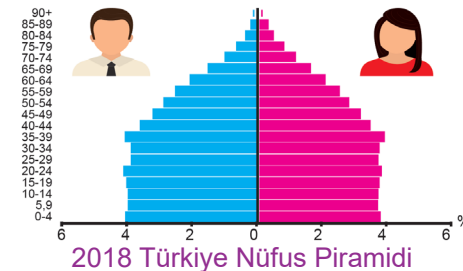
Nüfusu az	Yoğunluğu az
Bayburt	Tunceli
Tunceli	Erzincan
Ardahan	Ardahan
Kilis	Bayburt
Gümüşhane	Sivas

Nüfusun Çalışma Durumu - 2018

2018 yılı istihdam edilen nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımına baktığımızda ülkemiz nüfusunun çoğunluğunun hizmet sektöründe çalıştığı görülmektedir. Bu durum **ülkemizin gelişmiş bir ülke olduğunun göstergesidir**.

Nüfus piramitleri nüfusun cinsiyet, yaş, çalışan nüfus, tüketici nüfus, ortalama yaşam süresini göstermeye yarayan grafiklerdir.

Doğduğun Yer mi, Doyduğun Yer mi?

Kazanım Ders Notu - 12

» Göç Nedir?

İnsanların bir yerden başka bir yere çeşitli nedenlerden dolayı geçici (mevsimlik) ya da kalıcı (sürekli) olarak taşınmasına göç denir.

Göçlere neden olan faktörleri şu başlıklar altında toplayabiliriz.

Doğal Nedenler

- Deprem
- Kuraklık
- Volkanik olaylar
- Sel
- Heyelan
- Erozyon vb.

Ekonomik Nedenler

- İş bulma
- Ticaret
- Turizm (çalışmak için)
- Tayin vb.

Sosyal Nedenler

- Din
- Miras
- Kan davası
- Sağlık
- Turizm (eğlenme)
- Eğitim vb.

Siyasi nedenler

- Mübadele
- Terör
- İşgaller
- Savaş vb.

» Göç Çeşitleri

Oluşum Nedenlerine Göre

- Gönüllü göç
- Zorunlu göç

Süresine Göre

- Sürekli (Kalıcı) göç
- Geçici (Mevsimlik) göç

İç göç: Ülke sınırları içerisinde gerçekleşen göçlerdir.

- İç göçler genellikle kırdan kente doğru yapılmaktadır.
- Göçlere neden olan en önemli faktör ekonomik sebeplerdir.
- İç göçler sonucunda ülke nüfusunda artma ve azalma yaşanmaz.
- Ülkemizde iç göçler genellikle iç ve doğu kesimlerden kıyı ve batı kesimlere doğru yapılmaktadır.

İç Göçlerin Nedenleri

- Kırsal alanda nüfus artışının yüksek olması
- Miras yoluyla toprakların küçülmesi
- Tarımda makine kullanımının yaygınlaşması
- Köylerde eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel imkanların kısıtlı olması
- İklim ve yeryüzü şekillerinin olumsuz etkisi
- Kırsal alanda işsizliğin artması vb.

İç Göçlerin Sonuçları

- Ülke içinde nüfus dengesiz dağılır.
- Kır nüfusu azalır, kent nüfusu artar.
- Kentlerde konut sıkıntısı yaşanır.
- Kentlerde düzensiz yapılaşma (gecekondulaşma) görülür.
- Şehirlerde ulaşım sıkıntısı artar.
- Fabrikalar şehir içinde kalır ve çevre kirliliği artar.
- Kentlerde işsizlik artar.
- Kentlerde altyapı hizmetlerinde aksaklıklar görülür.
- Kentlerde eğitim ve sağlıkta kalabalıktan dolayı sıkıntılar yaşanır.

Mesafesine Göre

- İç göç
- Dış göç

Yapıldığı yerin özelliğine göre

- Kırdan Kente
- Kentten Kıra
- Kırdan Kıra
- Kentten Kente

Dış göç: Ülke sınırları dışına doğru yapılan göçlerdir.

- Dış göç ülkemizden başka ülkelere olabileceği gibi başka ülkelere de ülkemize doğru da olabilmektedir.

Dış Göç Çeşitleri

- İşçi göçü
- Mübadele
- Beyin göçü
- İltica (Sığınma)
- Gönüllü göç (Eğitim vb.)

Dış Göçlerin Sonuçları

- Göç alan ülkede nüfus artar, göç veren ülkede nüfus azalır.
- Ülkeler arası siyasi, kültürel ve ekonomik etkileşim meydana gelir.

Beyin Göçü: Bir ülkede iyi eğitim almış, üreten, kalifiye, nitelikli, seçkin, profesyonel ve yetenekli kişilerin (Doktor, bilim insanı, mühendis vb.) kendi ülkelerinde yeterli imkanların olmaması ve gerekli desteğin verilmemesinden dolayı araştırma ya da çalışma yapmak amacıyla en verimli dönemlerinde gelişmiş ülkelere gitmeleriyle oluşan göçtür. Beyin göçü veren ülkelerin gelişimi yavaşlar.

Mübadele: Ülkeler arasında insanların karşılıklı yer değiştirilmesidir. Tarihimizde 1923 – 1930 yılları arasında Yunanistan ile aramızda nüfus değişimi yapılmıştır.

Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğüm Var

Kazanım Ders Notu - 13

» Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti

İnsanların istediği yere seyahat edebilme ve yerleşme hakkı vardır. Yerleşme ve seyahat hürriyetimiz İnsan Hakları Bildirgesi ve Anayasa'mız tarafından güvence altına alınmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 13. maddesi (Seyahat Özgürlüğü)

- Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
- Herkes kendi ülkesi de dahil olmak üzere herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

Anayasamızın 23.maddesi (Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti)

Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması gereği sınırlanabilir. Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

- Vatandaşlarımız ülke içinde istedikleri yerlere seyahat edebilir ve yerleşebilir. Bu hak, yasalarla güvence altına alınmıştır. Ancak bazen yasalar çerçevesinde bazen de doğal etkenler nedeniyle bu haklarımızı kullanamayabiliriz.

Anayasamızın 23. maddesine göre, yerleşme ve seyahat hürriyetinin kısıtlanabileceği durumlar şunlardır:

Seyahat hürriyeti;

- Suç soruşturmasını ve kovuşturmasını yapmak
- Suç işlenmesini önlemek amacıyla sınırlanabilir.

Seyahat özgürlüğüne getirilecek kısıtlamalar sadece bu özgürlüğün kullanımına değil bireyin çalışma, eğitim, sağlık alanlarındaki özgürlükleri ile sosyal ve ekonomik özgürlüklerinin de kısıtlanmasına yol açabilir.

Yerleşme hürriyeti;

- Suç işlenmesini önlemek
- Sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek
- Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak
- Kamu mallarını korumak amacıyla sınırlanabilir.

Yerleşme hürriyeti kapsamında;

- Devlet arazisine
- Tarihi alanlara
- Milli park ve sit alanlarına
- Askeri bölgelere yerleşilemez.

Son yıllarda farklı coğrafyalarda savaşların olması insanları etkilemektedir. Güvenli ve yaşanabilecek yerler arayan insanlar, farklı ülkelere sığınmacı olarak göç etmeye çalışıyorlar. Bu durum dünyada milyonlarca mültecinin (savaş sebebiyle başka ülkeye sığınan kişi) ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Türkiye; Afganistan, Irak, Suriye, Sudan gibi ülkelere gelen birçok mülteciye yardımcı olmuş, onların can güvenliğini sağlamıştır. Bugün ülkemizde milyonlarca mülteciyi misafir ediyoruz.